

کلیدواژه‌ها: زنگ ورزش، مدیریت مدرسه، قدرت رهبری دانش‌آموزان، دانش‌آموز محوری

مقدمه

مدرسه به‌عنوان جامعه‌ای کوچک نقش بسیار مهمی در پیشرفت تحصیلی و کسب مهارت‌های زندگی دانش‌آموزان ایفا می‌کند و می‌توان آن را به‌عنوان یک کارخانه‌سازی انسان‌سازی شناخت. قرار است در مدرسه علم و فرهنگ و تمدن تولید شود و این مهم به‌دست نخواهد آمد مگر اینکه کارها به‌صورتی اصولی برنامه‌ریزی و با مدیریتی صحیح توأم شود. گاهی اوقات ناآشنایی و ناآگاهی مدیران با اصول مدیریت، باعث از دست رفتن هزینه‌های مالی، زمان و انگیزه در مدرسه بین دانش‌آموزان و معلمان می‌شود. مدیر باید در ایجاد ارتباط با همکاران مهارت خاصی داشته باشد. مدیر خوب ارتباط خوب دارد و ارتباط باعث ایجاد محیطی خوب و پویا می‌شود. در مدرسه عوامل زیادی می‌توانند به موفقیت مدیر کمک کنند که یکی از آن‌ها دبیر ورزش و زنگ ورزش است. در این مقاله تأثیری که زنگ ورزش در کنترل مدرسه و حل مشکلات مدرسه، به‌صورت تجربی و علمی، می‌تواند ایفا کند بررسی شده است.

زنگ ورزش

شاید کمتر کسی را بتوان پیدا کرد که در مورد اهمیت ورزش در مدرسه تردید داشته باشد. ورزش در مدرسه کارکردهای متعددی می‌تواند داشته باشد؛ از کارکردهای اجتماعی گرفته تا کارکردهای جسمانی. در این نوشته، کارکرد دیگری از ورزش و معلم ورزش را در مدرسه به بحث خواهیم گذاشت؛ نقش زنگ ورزش در کمک به مدیر و کنترل مدرسه.

برنامه‌های زنگ ورزش در مدارس، اهدافی اجتماعی نیز در بر دارد و از نظر علمی می‌تواند به نتایج موفق‌تری در یادگیری‌های اجتماعی دانش‌آموزان بینجامد. کودکان همکاری، مشارکت و رعایت قوانین را در فعالیت‌های ورزشی گروهی یاد می‌گیرند. اگر دانش‌آموز در زنگ ورزش و هنگام بازی فوتبال، این نکته را یاد بگیرد که وقتی مربی اخطار می‌دهد، دیگر نباید حرکت کند و توپ بزند، وقتی بزرگ شد از چراغ قرمز عبور نخواهد کرد، چون می‌داند این کار جریمه خواهد داشت؛ در فوتبال کارت زرد و در اینجا برگه جریمه. ورزش با کارکرد اجتماعی خود در مدرسه و با درگیر کردن همه دانش‌آموزان در کارهای تیمی و گروهی فرصتی است برای دانش‌آموزان خجالتی و کم‌رو تا از این طریق ارتباطی هر چند اندک با دیگر دانش‌آموزان برقرار کنند. اگر دانش‌آموزی خجالت بکشد، نمی‌تواند در گروه جایگاهی داشته باشد؛ هر چند مهارت خوبی هم داشته باشد. به اعتقاد متخصصان علوم پزشکی، به‌خصوص روان‌پزشکان، یکی از راه‌های برون‌رفت از مشکل افسردگی دانش‌آموزان شرکت دادن آن‌ها در ورزش‌های گروهی است. یکی دیگر از مزیت‌های زنگ ورزش در مدرسه، برقراری ارتباط بهتر دانش‌آموزان با معلم ورزش است. تجربه نشان داده است، دانش‌آموزان با معلم ورزش خود رابطه‌ای بسیار صمیمی و راحت دارند و بدون ترس، حرف‌های دل خود را به آن‌ها می‌گویند. می‌توان گفت، معلمان ورزش مشاوران دوم مدرسه هستند.

مدیران مدارس خیلی علاقه دارند که بدانند در بین دانش‌آموزان چه اتفاق می‌افتد و عمده مشکل مدرسه چیست؟ این اطلاعات را از خود دانش‌آموزان و به‌صورت رسمی به‌سختی می‌توان دریافت، اما شاید معلم ورزش منبع قابل اطمینان و موثقی باشد برای آگاه شدن مدیر از مشکلات مدرسه و در نتیجه اتخاذ تصمیمات درست

زنگ ورزش فرصتی برای مدیران

جواده گشائی قراملکی

مدیر دبیرستان دوره اول محمود شفاعی، شندآباد منطقه شبستر

دانش‌آموزان دارای قدرت رهبری گروه می‌توانند بازوان مدیر در اردوها و کنترل دانش‌آموزان ناهنجار باشند. حل شدن مشکلات بین دانش‌آموزان به‌وسیله خود آنان، پایداری بیشتری دارد

صبحگاهی، با سپردن کلیه کارها به این گروه و با شرکت دانش‌آموزان دارای قدرت رهبری بهتر و قوی‌تر می‌تواند بازوی پرتوانی باشد برای انجام امور و آزاد کردن وقت مدیر و معاون مدرسه به‌منظور رسیدگی به امور آموزش و برنامه‌ریزی بهتر. با یک کمیته قوی انتظامات مدرسه، با شرکت دادن دانش‌آموزان با قدرت رهبری قوی و محبوب در بین دانش‌آموزان، می‌تواند مدیر و معاون مدرسه را از سرپرستی در زنگ‌های تفریح معاف کند و به سوی فکر کردن و حل مشکلات مهم‌تر دانش‌آموزان سوق دهد. دانش‌آموزان دارای قدرت رهبری گروه می‌توانند بازوان مدیر در اردوها و کنترل دانش‌آموزان ناهنجار باشند. حل شدن مشکلات بین دانش‌آموزان به‌وسیله خود آنان، پایداری بیشتری دارد. همچنین حل و فصل اختلافات و کمک به مشکلات اخلاقی دانش‌آموزان با دخالت دادن مسئولان دانش‌آموزی، می‌تواند مدیر مدرسه را در حل و فصل این مسائل یاری کند. موفق‌ترین مدیران مدارس با یاری و کمک دانش‌آموزان به موفقیت می‌رسند.

با اشاره به مطالب بالا می‌توان گفت، وجود زنگ ورزش نه تنها مشکلی برای مدیریت مدرسه نیست، بلکه فرصتی بسیار ارزشمند برای کمک به مدیر مدرسه در استفاده از دانش‌آموزانی است که فرصت تمرین مدیریت گروه را در زنگ ورزش فرا گرفته‌اند. این دانش‌آموزان بازوان اجرایی بسیار مطمئنی برای مدیر هستند. همچنین، وجود ارتباطی قوی بین دانش‌آموزان و معلم ورزش، مدیر را در دریافت اخبار مدرسه کمک می‌کند. او می‌تواند با دریافت اطلاعات موثق، بهترین تصمیم را بگیرد. زنگ ورزش فرصت اجتماعی شدن است و فرصت مدیر شدن. فرصت تمرین و اشتباه است، بدون هیچ ترسی. فرصت تمرین زندگی است. زنگ ورزش با ساختن مدیران آینده و در اختیار گذاشتن مدیران آماده، بازویی قوی در کنترل مدرسه است. مدیر مدرسه با نگرش مثبت به این فرصت می‌تواند از این بازوان در حل و کنترل مدرسه نهایت استفاده را ببرد.

منابع

۱. تعالی مدیریت مدرسه. کارگروه تخصصی برنامه تعالی مدیریت مدرسه، ۱۳۹۳.
۲. کاربست مدیریت فرایندمدار در مدرسه، دکتر حیدر تورانی (۱۳۸۴). تهران، تزکیه.
۳. تأثیر فعالیت بدنی بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان. مجله رشد آموزش تربیت بدنی، تابستان ۹۳.
۴. مبانی و اصول مدیریت در مدرسه، دکتر حیدر تورانی و دکتر داود محمدی، رشد مدیریت مدرسه، شماره ۴، دی‌ماه ۱۳۸۹.

با در نظر گرفتن مشکلات واقعی دانش‌آموزان. مدیر می‌تواند با مشورت گرفتن از معلم ورزش و سرگروه‌های ورزشی که بین دانش‌آموزان محبوبیت دارند، برنامه‌ای قوی و قابل اجرا برای مدرسه در نظر گیرد.

زنگ ورزش فرصت خوبی است برای یاد گرفتن رهبری و مدیریت. دانش‌آموزان در این زنگ اولاً فرمان‌پذیری را از معلم و هم‌تیمی‌ها یاد می‌گیرند، و ثانیاً وقتی به‌عنوان سرگروه و کاپیتان تیم انتخاب می‌شوند، چگونگی اداره چند نفر و هماهنگ کردن آن‌ها را می‌آموزند. یاد می‌گیرند چگونه گروه را به موفقیت هدایت کنند. تجربه نشان داده است که سرگروه‌های ورزشی دوران مدرسه، در آینده مدیران لایقی شده‌اند. به این ترتیب، می‌توان مدیران لایقی برای آینده کشور تربیت کرد و مسئولیت‌های بزرگ‌تری را به آن‌ها سپرد.

شاید هیچ درسی این قدر به دانش‌آموزان فرصت تمرین عملی مدیریت را ندهد، اما ورزش به دانش‌آموز فرصت تمرین و اشتباه می‌دهد. او با تمرین و اشتباه کردن یاد می‌گیرد عواقب شکست گروه را بر عهده بگیرد و تصمیماتی بگیرد که مسئولیتش را به خطر نیندازد. به‌طور مثال، وقتی سرگروهی فرصت زدن ضربه پنالتی را که به نفع تیمش گرفته شده است، به بازیکن ضعیفی می‌دهد، در گروه مورد سؤال و بازخواست قرار می‌گیرد. در این موقعیت، او یاد می‌گیرد اولاً باید تصمیمات درست بگیرد و ثانیاً در مورد تصمیماتش دلیل و علت داشته باشد و بتواند از آن‌ها در برابر دیگران دفاع کند. ثالثاً اگر تصمیم اشتباهی بگیرد، قدرت عذرخواهی داشته باشد و بتواند گروهش را با عذرخواهی راضی کند. اگر مثلاً همه پنالتی‌ها را خودش بزند، پس از مدتی متوجه می‌شود که گروه با او همکاری نمی‌کند. به این ترتیب، یاد می‌گیرد عاقبت تک‌روی تنها ماندن در بین گروه است. این دانش‌آموز اگر فردا در این کشور مدیر شود، دیگر مدیری دیکتاتور نمی‌شود. عواقب تصمیماتش را بر عهده می‌گیرد و در برابر دیگران پاسخگو خواهد بود.

مدیران مدارس با رویکردهای دانش‌آموزمحوری و تعالی مدرسه و سپردن مسئولیت‌ها به دانش‌آموزان، از بین این سرگروه‌ها دانش‌آموزان دارای قدرت رهبری بهتر را برای سپردن کارهای مدرسه به آن‌ها انتخاب می‌کنند. یک کمیته قوی مراسم

